

Reuniunea învățătorilor

Apare odată în lună.

Proprietar editor: Reuniunea învățătorilor români dela școlile popor. conf. ort. din protopopiatele arădane I—VII.	REDACTOR: IOSIF MOLDOVAN	Manuscrisurile și corespondența se vor trimite redact. în Arad, Tököly-ter 8, iar abonamentele casarului Iuliu Grofșorean în Galsa-Világos.
Comitetul de redacție: Dim. Boariu, I. Borlea, Hersilia Cadario, Nic. Cristea, Teodor Cherechean, Petru Colțen, Pavel F. Dăriea, Iuliu Grofșorean, Teodor Maris, Ioan Crisan, Dim. Olariu, Dim. Popoviciu, George Pleș, Avram Sădeanu, Iosif Stanca și Petru Vancu.		
Abonament: pentru Ungaria 5 coroane. — Străinătate 7 coroane.		

Guvernarea copiilor prin ei înșiși.

Când am celit prima oară prin reviste acest nou rezultat obținut pe terenul educației practice, am rămas nedumeriți un moment, gândindu-ne ce greutate enorme întâmpinăm zilnic tocmai la susținerea disciplinei în școală, mai ales în cazurile acele, când o singură putere didactică conduce 6 clase deodată.

În astfel de cazuri, pe lângă ocuparea cea mai atrăgătoare la clasele, cari au muncă tacită, și pe lângă pregătirea, respective predarea cea mai reușită la clasele cu cari ne ocupăm direct, disciplina lasă foarte mult de dorit. Fenomenul își află explicația în firea lucrurilor. Să ne închipuim, că suntem într-o clasă numai cu 80 elevi, — număr ce-l atinge aproape fiecare școală de a noastră, — și să zicem, că acești elevi sunt de cel mai bun temperament, abia dacă mai resuflă, ori să mișcă și totuși se va produce în sală oarecare zgomot. Dar Ilie — în urma sărăciei — nu are creon, Petru nu are tablă, lucruri pe cari trebuie să le împrumute prin graiu viu dela vecini. Iată-ne deja ajunși la târgueli, cu discursurile proprii acestor ocazii. Sunt apoi — nu tocmai rar — firi foarte neastâmpărate, la cari trebuie vecinic să-ți ațântești privi-

rea, căci de nu, îți aduce adevărata pacoste în clasă : pe unul ți-l pișcă de-o mână, pe al doilea ți-l trage de-o ureche, pe al treilea îl bufnește cu piciorul. Dar dascălul om fiind și el, numai cu doi ochi, și ocupat în altă parte, nu e mirare, dacă nu va putea supraveghia toate, — și iată-ne ajunși la disciplină foarte problematică.

Fenomenele acestea proprii fiind tutarilor popoarelor din lume, nu e mirare, dacă chestiunea a ocupat foarte mult capetele cugetătoare în toate timpurile, până a ajunge la faza în care suntem astăzi : *ca copiii să se guverneze singuri prin persoane anume alese de dânsii*.

Atât capabilitatea (starea mentală) din trecut, cât și ceea ce astăzi a elevilor de școală, sub acest raport, o putem studia pe motive curat psihologice.

În trecut dascălul apare ca un *autoocrat*, care are aproape putere nemărginită asupra elevului. El constată delictul, el eruiază cauzele, el croiește sentința și tot el o și duce în îndeplinire.

Fiind persoana dascălului foarte îndepărtată de elev, atât în ceea ce privește mentalitatea, cât și în ceea ce privește vrâsta — pe lângă cea mai mare dreptate — elevul în cele mai multe cazuri e înclinat a crede, că pedepsirea dânsului provine din *ură* ori *răsbunare*, și, o pedeapsă necumpănită poate să-l strice pentru totdeauna. De aceia și observăm, că cei mai mulți elevi la exercitarea pedepsei sunt foarte *nepăsători*, *încăpăținați* chiar, pentru că sunt conduși de credința falsă, că pedeapsa croită lor e nemeritată.

Cu totul astfel să prezintă chestiunea aceasta în forma cea mai nouă, cum a început să se practice în alte țări.

Când să aleg dirigătorii, în urma pregătirii din partea dascălului, elevii purced cu cea mai mare rigoare, deoarece sunt în curat, că aceia, de aci înainte vor avea să decidă în mare parte asupra personalității lor. Inzestrat fiind dela natură aproape fiecare cu aceleași calități, cu

aceleași pasiuni, sau aceleași patimi, fiind apoi aproape tot de aceeași vârstă, la croirea precum și la executarea pedepsei, va dispărea orice umbră de îndoială, că pedeapsa provine din ură sau răsbunare. Chiar și actul pedepsirii nu poate avea urmări așa grave — admitând chiar cazuri de nedreptate — nevătămându-se în așa mare grad simțul de pudoare a elevului, prin împrejurarea, că aceasta nu provine dela o persoană prea îndepărtată de dăusul, ci dela tovarășii săi, cu cari își continuă zilnic jocurile și lucrările sale.

În ceea ce privește apoi partea etică a acestei chestiuni, urmările nu pot fi decât edificatoare. Prin alegerea de dirigători dintre cei mai distinși și mai morali elevi, necondiționat, că și în sufletul celui mai indolent elev se va produce un proces de *îndreptare* precum și un puternic stimul de *emulare*. Prin organizarea la fel cu a comunelor, se va produce în sufletul lor respectul față de *autorități* și față de *legi*, baza pe care se va forma moralitatea cetățenilor de mai târziu.

Dacă acest sistem de educațiune s'a dovedit indispensabil de lipsa în școlile altor popoare mai luminate, la copii cu o moralitate pe un pedestal mai înalt și cu o organizare internă ideală, cu atât mai indispensabil e pentru școlile noastre, la un popor înapoiat în cultură, cu copii în cea mai mare parte vicioși, și cu o organizare internă foarte șubredă, care nu corespunde nici legilor celor mai elementare psihologice, ori igienice.

La introducerea acestui sistem de educațiune, necondiționat, că se vor întîmpina cele mai multe greutăți, nefavorabile fiind împrejurările și elementele prin satele noastre. Dascălul conștiu de chemarea sa și de scopul ce-l are să-l realizeze, nu-și va pierde curajul la cel dintâiu obstacol, ci va merge cu capul ridicat și cu fruntea senină, fiind convins, că cu cât e osteneala mai mare, cu atât vor fi și roadele și secerișul mai mănos!

Iosif Stanca.

Parlamentul.

(Lecție practică din constituția patriei)

Ținta generală: În ora aceasta vom învăța despre parlament !

I. Analisa: Ce formează părinții cu copiii lor? (...o familie) Cine e capul familiei? (...tatăl). De cine ascultă toți membrii familiei? (...de tatăl). Unde vă trimite tatăl până sunteți mici? (...la școală). Iar voi ce faceți? (...noi ascultăm) Cum zice să vă purtați pe stradă? (...bine). Dar când veți deveni mari, unde vă va trimite? (...la lucru). Dar atunci ce veți face? (...iarăș vom ascultă). Bine ar fi, dacă familia nu ar avea cap? (...nu ar fi bine). Pentru ce nu ar fi bine? (...ar face fiecare de capul său), ce împarte sau dă tatăl, când vă trimite la școală? (...porunci). Ce vă dă tatăl atunci, când zice să vă purtați bine pe stradă? (...sfaturi). Are lipsă familia de porunci și de sfaturi? (...are). Ce credeți, oare comuna are lipsă de porunci? (...are). Dar cercul are lipsă de porunci? (...are). Dar comitatul? (și comitatul). Cine împarte porunci în comună? (...primarul). Dar în cerc? (...protopretorele). Dar în comitat? (...comitele suprem). Fiilor! de porunci sau de legi are lipsă nu numai familia, comuna, cercul sau comitatul, ci și țara și orice societate din lume.

Ținta specială: În ora aceasta vom învăța cum se aduc sau se fac legile țării!

II. Sinteza I. Istorical. Legile țării le aduce regele în înțelegere cu poporul. Aceasta n'a fost însă totdeauna așa. Înainte de anul 1848 legile le aducea regele numai cu o parte mică a națiunii ce se numia *nobilime*, iar poporul de rând, *iobagi*, erau despoiați de acest drept. Dela anul 1848 însă, de când s'a șters iobăgia, toți cetățenii, cari corespund legii, iau parte la facerea legilor.

Reproducerea sintezii și aprofundarea în materie.

Cine aduce legile țării? (...regele în înțelegere cu poporul). Așa a fost aceasta totdeauna? (...nu). Cine aduce legile înainte de 1848? (...regele cu nobilimea). De ce eră despoiat poporul de rând? (...de drepturi). Fost-a întocmirea aceasta cu dreptate? (...n'a fost).. Ce s'a sters la la anul 1848? (...iobăgia). La ce iau parte de atunci și cetățenii patriei noastre? (...la facerea legilor.)

Sinteza II. Dreptul de alegere. Față de stat fiecare cetățean are sarcini sau datorințe. Aceste datorințe însă nu sunt deopotrivă pentru fiecare cetățean, ci pentru unul sunt mai mari, pentru altul mai mici, după cum e starea și puterea fiecăruia. Unul apoi își face datorința față de stat într'un fel, altul într'altfel. Stând astfel lucrurile, e numai firesc, dacă și drepturile sunt date după datorințe.

A lua parte la facerea legilor e un drept foarte mare, și așa acest drept poate fi dat numai celor ce s'au făcut demni de el. Cetățenii patriei noastre iau parte la facerea legilor prin *deputații* aleși de dânșii. Deputații la noi în țară se aleg pe 5 ani.

Drept de a alege la noi în țară are fiecare cetățean trecut de 24 ani, care știe scrie și ceti, nu e sub tutorat și plătește dare după un pătrar de sesiune de pământ, s'au dare după un venit de cel puțin 210 cor., apoi învățătorii, preoții, medicii, advocații ș. a. precum și măestrii, cari lucră cu cel puțin o calfă. Fiecare alegător poate să fie și deputat, dacă pe lângă condițiunile mai sus, știe vorbi ungurește.

La alegere de deputat fiecare cetățean îndreptățit are nu numai voie liberă, dar și sfântă datorință să voteze cu acela, despre care crede, că va lucra după dreptate. Legea oprește și pedepsește aspru pe aceia, cari corup pe alegători cu bani, beuturi, mâncări, ori alte lucruri de căpătuială (mită), ori că îi înfrică într'un chip sau altul ;

iar alegerea acelu deputat, care a ajuns la deputăție pe căi necinstite, la arătarea alegătorilor, se nimicește.

Reproducerea sintezii și aprofundarea în materie.

Ce are fiecare cetățean față de stat? (...datorințe). Deopotrivă sunt aceste datorințe? (...nu, ci pentru unul sunt mai mari, pentru altul mai mici). Cum sunt măsurate deci și drepturile? (...în măsură cu aceste datorințe). Ce drept e a lua parte la facerea legilor? (...drept foarte mare). Prin cine iau parte cetățenii patriei noastre la facerea legilor? (...prin deputați). Cari cetățeni au drept de alegere? (...vin înșirați). Cum de au drept de alegere: învățătorii, preoții, medicii, advocații ș. a. fără de a plăti dare? (...sunt oameni învățați). E dreptate aceasta? (...da, e cu dreptate). De ce fel de oameni are mai ales statul de lipsă la facerea legilor: de oameni învățați, sau de acei neînvățați? (...de oameni învățați). Cine poate fi deputat? Toți cetățenii, cari împlinind condițiunile amintite mai știu vorbi și ungurește.) Ce datorință are fiecare cetățean la alegerea de deputat? (...să voteze cu acela, despre care crede, că va lucra după dreptate). Cui face bine fiecare alegător prin aceasta? (țării și lui însuși). Poate să-l oprească cineva dela aceasta hotărîre? (...nu poate nimeni). Ce oprește legea? (...ca alegătorii să nu fie înfricați ori corupți cu bani, mîncări, beuturi ș. a.) Ce să înțâmplă cu alegerea acelu deputat, care a ajuns la deputăție pe căi necinstite? (...se nimicește).

Sinteza III. Alegerea deputaților. In ziua alegerii, alegătorii să adună în comuna centrală a cercului, unde președintele deschide adunarea electorală la 8 ore, iar însași votarea să începe la 9 ore înainte de amezai.

Zece alegători au drept să ceară în scris candidarea vre-unui cetățean, care are dreptul de alegător, e trecut de 24 de ani, știe ceti și scrie și ungurește.

Cererea trebuie dată președintelui, cel mult la o jumătate de oră după deschiderea actului de alegere, adevă

până la orele 8 și jumătate. Fiecare candidat are dreptul de a-și alege 2 bărbați de încredere. Dacă dela deschiderea actului de alegere, în timp de o jumătate de oră, nu s'au prezentat alegătorii cu alt candidat, președintele proclamă sau vestește de ales pe unicul candidat. Când sunt mai mulți candidați și s'a făcut votarea, de ales se vestește acela, care a primit mai mult de jumătate din toate voturile date. Alesul primește dela președinte și bărbații de încredere un act numit *mandat*, prin care se adeverește, că a fost ales deputat. Când nici un candidat nu întrunește mai mult de jumătate din voturile date, se face *balotagiu* (a doua alegere) numai între cei doi candidați cu voturi mai multe.

Reproducerea sintezii.

Sinteza IV. *Casa deputaților casa magnaților.* Pentru îndeplinirea alegerii, țara noastră e împărțită în 414 *cercuri electorale*, și fiecare cerc alege un deputat, de regulă dintre bărbații cei mai deștepți și cu durere de inimă față de popor. După alegere toți deputații se adună la un loc în Budapesta și formează laolaltă *casa deputaților*.

La facerea legilor mai au drept: principii, metropoliții, episcopii, apoi conții și baronii, cari plătesc cel puțin 6 mii de coroane la an dare de stat, judele țării, marșalul curții, președintele curții, guvernatorul din Fiume, precum și 50 de bărbați distinși, denumiți de Majestatea Sa regele. Croația și Slavonia încă e reprezentată prin Ban și trei reprezentanți. Toți aceștia laolaltă formează *casa magnaților*.

Casa deputaților cu casa magnaților formează la-olaltă *parlamentul*.

Reproducerea sintezii și aprofundarea în materie.

Pentru îndeplinirea alegerilor în câte cercuri e împărțită țara? (...în 414 cercuri). Ce cercuri se numesc acele? (cercuri electorale). Ce alege fiecare cerc electoral?

(...cât un deputat), Ce chemare au deputații? (...să aducă legi pentru țară). Ce credeți, e ușor lucru facerea legilor? (...nu e ușor). Ce minte se recere la facerea legilor? (minte luminată). Destul e ca cineva să aibă numai minte luminată pentru ca să fie deputat? (...nu e destul). Ce inimă trebuie să mai aibă? (...inimă nobilă). Așadar, ce calități se recer dela acela, ce vrea să fie deputat? (...să aibă minte luminată și inimă nobilă). Unde se adună după alegere toți deputații? (...în Budapesta). Și ce formează toți laolaltă? (...casa deputaților). Carii cetățeni mai au drept la facerea legilor? (principii, mitropolii ș. a.) Ce formează toți aceștia laolaltă? (...casa magnaților). Ce formează laolaltă casa deputaților cu casa magnaților? (...parlamentul).

Sinteza V. Datorințele parlamentului. Parlamentul are datorința :

- 1) Să facă legi pentru țară ;
- 2) Să stabilească budgetul ;
- 3) Să controleze activitatea guvernului.

1) *Facerea legilor.* Legile să fac așa, că ministrul sau alt deputat, care dorește să se aducă vr'o lege nouă, depune pe masa deputaților *proiectul* acelei legi. Proiectul acela vine desbătut în general și în special, și dacă este primit de casa deputaților se înaintază spre desbatere în casa magnaților. Dacă este primit și de aceasta casă, se înaintează Maiestății sale regelui spre *sanționare*. După ce e sancționat din partea regelui, devine lege obligatoare pentru toți cetățenii, aducându-se la cunoștința lor.

Reproducerea sintezii și aprofundarea în materie.

Cum să fac legile? (...așa, că ministrul, ori alt deputat depune pe masă în casa deputaților proiectul de lege). Cum vine desbătut? (...în general, apoi în special). Ce credeți, trebuie să se primească orice proiect? (...poate să se primească, ori poate să nu se primească.) De unde atârână primirea sau neprimirea fiecărui proiect? (...dela voința și

majoritatea deputaților). La caz dacă se primește, unde se înaintează? (.. casei magnaților). Ce se întâmplă cu proiectul și aici? (...se debate în general și în special). Dar casa magnaților, oare silită e să primească orice proiect trecut prin casa deputaților? (...și casa magnaților poate să-l primească, ori poate să-l respingă). La caz dacă se primește, unde se înaintează? (Maiestateii Sale) Dar Majestatea sa regele îndatorat e să-l primească? (.. dacă îl află de bun îl primește, la din contră îl respinge) Ce subscriere poartă fiecare lege? (...subscrierea Maiestateii Sale). Dacă Majestatea Sa primește proiectul, cu ce-l prevede? (...cu subscrierea Sa). Cum să mai numește aceasta subscriere? (...sanționare). După ce s'a sancționat din partea regelui, ce putere are? (...are putere obligatoare pentru toată țara).

Sinteza VI. 2) *Budgetul.* Precum economul cuminte își face pe an 'nainte socotelile sale: cât e venitul și cât sunt de mari cheltuelile și grijeste, ca cheltuelile să nu întreacă venitul, așa și parlamentul, trebuie să stabilească pe an 'nainte budgetul (cheltuelile țării). Budgetul îl compune ministerul și-l înaintează parlamentului, care întocmai ca orice lege, vine debătut în general și special, votat de parlament și sancționat de Majestatea Sa regele.

Reproducerea sintezii și aprofundarea în materie.

Ce face economul cuminte? (...își face socotelile înainte pe an). Pentru ce o face aceasta? (...ca cheltuelile să nu întreacă venitul). Ce s'ar putea întâmpla, dacă n'ar face-o aceasta? (...ar putea ușor sărăci). Ce stabilește și parlamentul? (...budgetul.) Cine înaintează budgetul? (...ministerul). Cum vine debătut și budgetul? (...în general și special). După ce-l votează parlamentul unde se înaintează? (Maiestateii Sale spre sancționare). Bine-i, că parlamentul stabilește înainte pe an budgetul. (.. bine). Ce s'ar putea întâmpla, dacă nu s'ar stabili budgetul țării? (s'ar putea, ca țara să ajungă la sărăcie, la ruină totală).

Sinteza VII. Dreptul de control. Țara să guverneze prin *guvernul* (ministeriul) țării. Membrii guvernului sunt *miniștri*. Oameni fiind și miniștrii, aceștia încă pot să greșească. Când omul greșeste sau păcătuiește, e bine ca cineva să-l tragă la răspundere, pentrucă dacă nu l'ar trage — de regulă — cade în mai mare greșală sau păcat. Miniștrii pot greși sau păcătui atunci când calcă în picioare legile țării, sau când nu le execută, pot să vatăme libertatea cetățenilor, pot în urmă să defraudeze, sau să cheltuiască în mod ușuratic visteria țării.

Deputații când observă astfel de fapte, pot să tragă pe miniștri la răspundere. În astfel de cazuri, judecata asupra miniștrilor o aduce casa magnaților.

Reproducerea sintezii și aprofundarea în materie.

Prin cine să guverneze țara? (...prin guvern). Cum să numesc membrii guvernului? (miniștri). Ce pot și aceștia să facă? (...să păcătuiască). Ce ar putea ei bunăoară să păcătuiască? (...să calce legile țării etc.). Ce trebuie făcut cu omul când păcătuiește? (...tras la răspundere). Ce s'ar întâmpla dacă n'ar face aceasta? (...ar cădea în și mai mari păcate). Ce pot face și deputații cu miniștrii, când vad, că aceia păcătuiesc? (...ii trag la răspundere). Cine îi judecă în astfel de cazuri? (...casa magnaților.

Asociația. Cu ce corporațiune putem asămăna parlamentul? (...cu reprezentanța comunală și cu congregația). Ce aduce reprezentanța comunală? (...hotărâri). Pentru cari locuitori sunt deobligatoare acele hotărâri? (...pentru locuitorii comunei — pentru comună). Ce aduce congregația comitatensă? (...iarăș hotărâri). Dar acele hotărâri pentru cari locuitori sunt deobligatoare? (...pentru locuitorii din comitat — pentru comitat). Ce aduce parlamentul? (...legi). Pentru cari locuitori sunt deobligatoare acele legi? (...pentru locuitorii (cetățenii) din toată țara — pentru toată țara).

IV. Sistemizarea. Cine face legile țării? (Majestatea Sa regele în înțelegere cu poporul) Atențiune: Statul acela, în care capul încoronat (împăratul, regele) face legile în înțelegere cu poporul, se numește *stat constituțional*. Cum să numește?

Ce legi e îndatorat parlamentul să facă? (...legi drepte, cari să mulțamească pe toți locuitorii (cetățenii). Dar destul e, ca parlamentul să aducă legi cât de drepte, dacă acele nu se execută? (...nu e destul, ci trebuie să se executeze). Poate o țară să înainteze, unde legile nu sunt făcute să împace pe toți locuitorii țării? (...nu poate). Dar poate țara aceea să înflorească, unde legile chiar drepte fiind, dar nu se execută? (...nu poate). Ascultați ce zice un mare învățat despre executarea legilor: *»Nu există țară mai crâncenă decât aceea ce se execută în umbra legilor și sub aparențele justiției (dreptății).* (Montesquieu)

V. Aplicarea. Ce se alege la noi în țară din 5 în 5 ani? (deputați). Ce reprezintă aceștia? (...voința poporului). Ce calități trebuie să întrunească deputații? (să aibă minte luminată și inimă nobilă). Care e chemarea lor? (...să aducă legi drepte pentru țară). Fiilor, deputații numai dacă vor lucra totdeauna după dreptate, vor merita numele frumos de *părinți ai patriei*.

Iosif Stanca.

Prelegere practică din fizică.

Subiectul lecțiunii: *capilaritatea*.

(La experimentare, învățătorul va lua un blid cu apă, puțină cerneală, trei țevi de sticlă, de largime diferită, înțepenite vertical în ceva, o bucată de zahăr și o bucată de hârtie sugătoare.)

I. Tinta. Copii, grigiți! Astăzi vom învăța din fizică despre capilaritate? Ce vom învăța noi astăzi din fizică?

II. Intuițiunea. (Se arată mai multe experimente și se spune cauza fenomenelor.) 1) Invățătorul ia blidul cu apă și cerneala și le pune pe masă în vederea copiilor. După aceasta apoi ia în mână cele trei țevi de largime diterită și întreabă: Ce am eu în mână copii? Cum sunt țevile acestea, toate sunt într'o formă de largi? Invățătorul bagă acum cele trei țevi vertical în blidul cu apă și întreabă: uitați copii, ce am făcut eu acum? Intrat-a apa în sticle? Ce cugetați voi, oare pentruce a intrat apa în sticle? Ce este adheșiunea? Din toate țevile s'a ridicat apa într'o formă de sus? În cari țevi s'a ridicat apa mai sus? Oare pentruce apa se ridică mai sus în țevile cele mzi strămte decât în cele mai largi? 2) Invățătorul ia acum în mână bucata de zahar și întreabă: Ce am eu în mână, copii? Invățătorul bagă acum bucata de zahar cu un capăt în cerneală și întreabă: Ce am făcut eu acum? Intrat-a cerneala în bucata de zahar? Pentruce? 3) Invățătorul i-a acum în mână bucata de hârtie sugătoare și întreabă iarăși: Ce am eu în mână, copii? Invățătorul bagând hârtia sugătoare în cerneală, întreabă din nou: Ce am făcut eu acum? Intrat-a cerneala și în bucata de hârtie sugătoare? Oare pentruce? Și hârtia sugătoare are țevi fine, ca zaharul? Spuneți și voi câteva corpuri, cari încă au țevi așa fine ca zaharul și hârtia sugătoare, prin cari fluiditățile pot intra și să ridica în sus? Bine!

III. Abstracțiunea. (Să extrage legea naturală și să aprofundează cu copiii). Grijiiți copii! Țevile acele strămte, prin cari fluiditățile pot intra în corpuri și să imprăștie prin ele în toate părțile, se numesc: *vase capilare*.

Puterea aceea însă, cu care vasele capilare atrag fluiditățile în sine, se numește *capilaritate*.

Cum să numesc țevile acele strămte, prin cari fluiditățile intra în corpuri și se imprăștie prin ele în toate părțile? Cum să numește puterea aceea, cu care vasele capilare atrag fluiditățile în sine? Ce numim capilaritate? Bine!

IV. Aplicarea. Copii, văzut-ați voi cum arde feștila în lampă, deși petroleul e numai pe fundul sticlei? Oare pentruce poate să ardă și așa? Are și feștila vase capilare? Ce face petroleul? Dar ciuberele dogite, ce fac, dacă le bagăm în apă? Pentruce? Cum sunt păreții la unele case iarna? Dar unele ferestre se pot închide iarna? Pentruce? Cum să nutresc pomii prin frunze și ramuri? Ce să întâmplă cu ștreangurile, dacă le bagăm în apă? Oare pentruce?

Dimitrie Popoviciu,
învățător rom. ort.

Dr. W. Rein

și activitatea sa pedagogică.

(Cu ocaziunea jubileului său serbat în august 1911.

(Urmare).

Principiile lui Dr. Rein relative la „organizațiunea” școlară.

Scoala are să cultiveze pe elevii săi așa, încât *fiecare din aceștia, cu ajutorul culturii câștigate, să-și poată afla locul său cel mai potrivit în mijlocul păturii sociale, în care va ajunge să trăiască și să lucreze, luând parte, în mod conștient și activ la munca culturală a generațiunii, căreia aparține, spre binele său propriu și al obștei.* Dr. Rein afirmă, că primii pași ce trebuie să se facă în organizațiunea cea mai nouă a școalelor. din secol. XX. sunt: 1) *a crea școale corespunzătoare cu exigențele speciale ale diferitelor pături sociale;* 2) *a îndeplini o simplificare și o unificare și aducere în legătură mai perfectă a școalelor de diferite grade, începând dela școala poporală până la universități și la școalele de specialitate superioare.* Ținând seamă de cerințele culturale ale secol. XX, Dr. Rein contemplează următorul sistem de organizațiune școlară: avem să deosebim a) *școale educative, cari dau cultură generală și tind la cultivarea întregii personalități a omului;* b)

școale de specialitate, cari au menirea de a pregăti pe elevii lor pentru anumite cariere din viața practică. Luând ca bază a organizațiunii treptate a școalelor, *câte 6 ani ai etății*, ca Comenius, Dr. Rein dă (pentru Germania) următorul proiect de organizațiune: a) *școale educative*, cari au trei grade, anume: gradul inferior: 1) *școala poporală*: a) dela anul școl. 1—4: școala fundamentală generală, temelia comună pentru toate speciile de școale; b) iar dela an. școl. 5—8: despărțământul superior al școalei poporale; acest grad corespunde *păturii inferioare a societății*, de care se țin ziuășii, muncitorii de fabrică, țărani, industriașii și economii mici și funcționarii administrativi mai inferiori; 2) gradul de mijloc; școala medie: *școala reală*: dela anul școl. 5—10 (pentru Germania) cu limba franceză și engleză; școală destinată pentru *pătura de mijloc a societății*: comercianții mici, idustriașii și economii mai mari, funcționarii de mijloc; 3) gradul superior: școala superioară: a) *școala reală superioară*: dela an. școl. 5—12, cu limba franceză și engleză; b) *gimnaziul*: dela anul școl. 5—12, limba greacă*) și latină, limba franceză și engleză; aceste institute sunt menite pentru *pătura superioară a societății*: marii comercianți și industriași, proprietarii de moșii, fabricanții, ofițerii, oamenii de știință, învățătorii, funcționarii de rag mai înalt. In mod corespunzător celor trei pături sociale, indicate la școalele de educațiune, și *școalele de specialitate* sunt de *trei grade*: 1) *școale de specialitate inferioare*: a) școala generală de cultivare ulterioară**) și b) școalele de specialitate cele mai de jos, d. ex.: școalele agronomice, școalele industriale inferioare, (curs de 4 ani); 2) școale de specialitate *medii*: tehnica, șc. comercială, șc. de industrie artistică, silvanistică, montanistică (curs de 4 ani); 3) școale de

*) Limba greacă trebuie să se considere mai mult, decât cea latină, căci literatura greacă, din *punct de vedere pedagogic*, este cu mult superioară celei romane.

**) Care, cu 2 ani școl., este supraordonată școlii popor. elem. (cu 8 ani școl.).

specialitate *superioare*: seminarele pedagogice, academiile de silvicultură, montanică, comerciale, de arte, politehnica și universitatea (iarăș cu 4 ani).

Acesta ar fi pe scurt sistemul de *organizație unitară* a școalelor, ce va avea să se îndeplinească (în Germania) în viitorul cel mai apropiat. Elevii din oricare pătură socială, după terminarea cursurilor școalei populare vor putea trece imediat, bine pregătiți, în acel institut de cultivare, care corespunde mai perfect trebuințelor lor. Și e de observat, că *Dr. Rein*, pentru fiecare grad școlar, cere: *clase școlare restrânse*, de cel mult de 40 elevi, clase ușoare de condus și supravegheat. Apoi școalele educative vor avea să pună *bază solidă pentru școalele de specialitate corespunzătoare*. Absolvenții diferitelor școale superioare să se împărtășească de *îndreptări analoge*. *Examenele de maturitate (bacalaureatul) să se șteargă*. Momentul de încheiere al cultivării băieților este: *serviciul în armată sau educațiunea militară*. În sinul armatei, fiii diferitelor pături sociale iarăș vor veni în contact nemijlocit unii cu alții, tocmai ca în școala poporală. Așa dar, precum în faza de începere, așa și în faza de încheiere a educațiunii tinerimii se va întrupa: *ideea unității și solidarității naționale și patriotice a tuturor cetățenilor, fapt, pe care se poate întemeia puterea și mărirea statului*.

Organizația școalei populare indeosebi.

Fiind școala poporală institutul fundamental, pe care, ca pe o temelie solidă, se ridică edificiul grandios al întregii organizațiuni școlare, va fi folositor să cunoaștem organizația ei în Germania. Timpul de învățământ obligător cuprinde 8 ani, dela al 6. până la al 14. al etății, la care apoi se alătură un curs de *cultivare ulterioară* de 2 ani. După mărirea comunelor, și școalele sunt diferite. Pe lângă școala sătească nedivizată, se află școli cu 2 până la 7 și 8 învățători. Cele 4 clase infe-

rioare formează baza generală a întregii culturi a elevilor. *In cele 3 clase începătoare limba de instrucție este exclusiv cea maternă ; limbă străină (în Germania : franceză) o învață numai ceice doresc să treacă în institute mai înalte (în școala reală), însă numai începând dela cl. a 4-a înainte.* Ceeace privește planul de învățământ, normalitatea acestuia este realizată pe deplin, fiindcă atât *desemnul, cât și gimnastica și lucrul manual (în atelierelor școlare)* se exercită cu deosebită considerare la *trebuințele practice.* Este tot, în organizația școlii populare germane se validează tot mai mult tendența de a pune atât învățământul, cât și întreaga viață școl. *în serviciul educațiunii propriu zise,* adică a lucra prin toate mijloc. la desv. *întregii personalități* a elevilor, pentru a desvolta *forța de lucru* în direcție folositoare nu numai individului, ci și națiunii și statului.

Principiile lui Dr. Rein relative la „planul de învățământ“.

Având în vedere faptul, că școala populară în prima linie are să fie : *institut de educațiune,* și numai în a doua : *institut de învățământ,* Dr. Rein cere, ca la *construirea planului de învățământ* mai înainte de toate : *să se înlătoreze toate șabloanele și toate încercările forțate și să se acoarde cât mai mare „libertate“.* El anume zice : „Dacă s'ar cere, ca să exprimăm pe scurt deviza programei școalelor moderne, am putea-o enunța așa : „*Dați învățământului cât mai mare libertate în toate direcțiunile !*“ — Scopul *învățământului* se poate deriva din *însuș corpul educațiunii (învățământ educativ).* Dar scopul *cel mai deaproape* al învățământului are să fie de-a deșteptă, a desvolta și a întări în elev : *interesul pedagogic,* care se va manifesta nu numai în o vie tragere de inimă către cunoștințe, ci totodată și în o nizuință puternică de-a progresa neîncetat, din *puterile sale proprii.* Iar interesul, prin mijlocirea inteligenței, are să influențeze asupra *voinței,* îndreptându-o spre calea

moralității. Deci în urmărirea scopului învățământului vom avea să remarcăm trei momente principale : 1) *cultivarea cercului de cunoștințe*, 2) *desvoltarea interesului*, iar 3) prin interes, *îndreptarea voinței în direcție morală-religioasă*. În aceea primește alegerea și *aranjarea succesivă* a cunoștințelor, ce sunt de a-se predă în școală, cerința principală este : de a ține elevilor, pe fiecare treaptă, numai astfel de material, care *este pe deplin amăsurat cu gradul de a percepțiune* al inteligenții lor. Această primă și cea mai esențială cerință este o cerință *psihologică sau formală*. Dar satisfacerea acestei cerințe încă nu ne duce la scop, căci elevul devenit maioren, va trebui să știe participa în mod conștient și activ la *vieața și munca culturală a națiunii, căreia aparține*. Prin urmare, la alegerea și aranjarea succesivă a materialului de învățământ vom avea să ținem în vedere : *cursul de desvoltare istorică a culturii noastre naționale, dela începuturile ei până astăzi, așa încât cultivarea spiritului elevului în mic să fie condusă pe o cale analoagă cu aceea a desvoltării istorico-culturale a neamului său în mare*. Acest principiu se referă la conținutul cunoștințelor predate și se zice : *principiul treptelor culturale istorice*. Dr. Rein motivează acest principiu în modul următor : „Idea analogiei dintre cursul de desvoltare individuală și cea generală (a omenimii) o aflăm la mulți cugetători iluștri, din timpul vechiu și cel nou. De exemplu părinții bisericești : *Clemente Alexandrinul, Augustin, scl.*; la filozofi : *Kant, Fichte, Hegel, Aug. Comte, Spencer, scl.*; la pedagogi ca : *Rousseau, Pestalozzi, Fröbel, Diesterweg, Herbart, Ziller, scl.* Dintre enunțiațiunile acestor cugetători să-o cităm pe aceea a lui *Kant*, care zice : „Educațiunea omului singular trebuie să imiteze în mic și prescurtat mersul de desvoltare al omenimii în genere, prin diferitele ei epoce. Inșă o astfel de părere este prea vagă, decât să poată fi aplicată în practică la învățământ. Va trebui de a-o curăți de exagerări, și a-o îndreptă așa, că sub mer-

sul culturii în genere nu vom avea să înțelegem dezvoltarea *culturii universale* a omenirii întregi, ci introducerea elevului în viața și cultura națională a neamului, căruia aparține. Prin această cultură are să câștige interesarea elevului nutriment corespunzător. Prin urmare, la alegerea materialului de învățământ pentru școala populară, mai înainte de toate va trebui să se facă o *analiză a cercului de cugetare național și seriile de cunoștințe să se împrumute din cursul de dezvoltare al culturii naționale*. În chipul acesta de sine se vor deschide perspective și în spre sferile dezvoltării culturale ale altor neamuri, cu cari neamul nostru a venit ori vine în atingere". Dacă apoi vom analiza conținutul culturii, vom ajunge să obținem anumite serii de cunoștințe, cari mergând paralel unele lângă altele, cer o *aranjare simultană* corespunzătoare. Dr. Rein dă următoarea grupare corectă: *interesul nostru se poate îndrepta către două sfere mari de cunoștințe: A) viața omenească și B) viața naturii*. Deci putem distinge: 1) *cunoștințe istorico-umanistice și 2) cunoștințe naturale-matematice*. Cele dintâi cuprind *trei grupuri*: a) *învățământul etic*: istoria biblică și cea bisericească, istoria profană și literatura; b) *învățământul artistic*: desenul, cântarea, modelarea, gimnastica și jocurile; c) *învățământul limbilor*: limba maternă și cele străine. Iar grupul cunoștințelor *naturale* cuprinde: a) *geografia* (cu excursiunile școlare), b) *științele naturale proprii (istoria naturală, fizica scl.)*, c) *matematica* d) *lucrul manual*. Baza caracterului moral-religios este *unitatea conștiinții*, ceea ce numai așa se va putea realiza, dacă diferitele grupuri de cunoștințe se vor aduce în *legătură cât mai organică unele cu altele*. Acestei cerințe se va satisface, dacă vom urmări: *principiul concentrațiunii și vom pune în fruntea întregii cultivări: învățământul etic*.

Principiile lui Dr. Rein, relative la „metodul“ de învățământ.

În genere sub *metod* este de a-se înțelege: modul de a îndeplini o lucrare, după un plan bine precu-

getat și în vederea unui scop determinat de mai înainte. Terminul „metod“ se derivă dela prepoziția greacă „meta“ (care cere acuzativul) și „hodos“ (dela care acuzativul este: hodon). Intrebuințarea unui anumit „metod“ se cere la ori ce fel de lucrare omenească, fie teoretică ori practică. Însă trebuie să facem deosebire precisă între „*metod logic*“ (filozofic) și „*metod didactic*“. Anume: cel dintâi se referă la cercetarea după adevăruri nouă în științe, deci la câștigarea de cunoștințe nouă și la așezarea acestora în ordine. Deci avem: metode log. *euristice* (aflătoare) și *sistematice* (pentru ordonarea și sistemizarea cunoștințelor câștigate). Toate aceste metode fac: *metodologia logică*. Iar acele metode, după cari avem să predăm cunoștințele altora, pentruca aceștia să și-le poată însuși, se zic *metode de instrucție* despre cari tratează: *metodica*. Deci sub metod de învățământ este de a-se înțelege *modul de prelucrare didactică a cunoștințelor*. Este falsă părerea aceloră, cari afirmă, că pot să existe mai multe feluri de metode corecte, ba chiar și fiecare învățător își poate face singur metoda sa proprie. Cei-ce susțin astfel de păreri, confundă „metoda de învățământ“ cu „maniera predării“. Metodă corectă poate să existe numai unul singur, anume: *metoda naturală*. Deja Comenius (în didactica sa, 1657) a recunoscut, că: „*Există numai un singur metod corect pentru toate științele, artele și limbile, adică metoda, care se întemeiază pe natură, ca pe o stâncă neclintită, căci arta (instrucțiunii) nu poate face altă, decât a imita natura*“. Dar definiția metodei, ce ne-o dă Comenius, nu e destul de determinată, căci în lucrările didactice avem să urmărim nu numai calea arătată de natură în genere, ci după accepțiunea modernă: metoda adevărată al învățământului este acel mod de procedare, care pas de pas ține seamă de legile psihologice, după cari se desvoltă viața sufletească a elevului și își întocmește toate lucrările sale în cea mai deplină conformitate cu aceste legi.

Urmărind dezvoltarea istorică a metodelui, vom putea remarcă două direcțiuni bine distincte, anume: 1) *materialismul didactic* și 2) *realismul pedagogic*. Direcția primă are în vedere numai faptul, că elevii să-și însușească o cantitate cât mai mare de cunoștințe, fără privire la ascuțirea puterilor intelectuale. Iar a doua direcție cere: să se prelucre metodice numai atâta material de învățământ, cât pot ușor să suporte puterile elevilor, și dezvoltarea normală a acestora, să nu sufere, ci dimpotrivă și puterile, ca atari, să se perfecționeze. Materialismul didactic caracteriză școlile din evul mediu, în cari se ținea seamă numai de natura obiectelor de învățământ, iar nu de natura subiectivă și dezvoltarea psihică treptată a elevilor. Însă dela secolul XVII., cu *Ratich* și *Comenius*, începe o direcțiune mai rațională. Apoi în secolul al XVIII. și mai ales pe la începutul secolului al XIX., cu deosebire *Pestalozzi* († 1827) și discipolii săi sunt acei didacticieni, cari au cerut în mod foarte hotărât și stăruitor, ca materialul de învățământ, să se întocmească în tot timpul după gradul de înțelegere și trebuințele elevilor și apoi, prin acest material metodicește teme nic prelucrat, să se exercite și totodată se agerească și puterile intelectuale ale acelorora. Mișcarea didactică pornită de *Pestalozzi*, a fost atât de puternică, încât epoca ce-a urmat imediat după el, cu drept cuvânt s'ar putea numi „epoca metodelor“. Însă didactica mai nouă pune mare preț nu numai pe metod, ci și pe *construirea corectă a planului de învățământ*, și în chipul acesta ajung a se validită și singuraticile elemente de cunoștințe, cari fac conținutul culturii generale. Dezvoltarea aceasta mai nouă a metodelui fu îndrumată pe o cale și mai corectă de către *Ziller* († 1882) și perfecționată de *Dr. Rein*. Ideile sale conducătoare sunt următoarele: masa coerentă de cunoștințe din fiecare ram este de a-se diviza în *unități metodice*, adică în astfel de părți mai mici, cari, destinate ca subiecte de lecțiuni pentru una sau mai multe ore, fiecare reprezintă pentru sine un în-

treg organic, o parte esențială din întregul prescris de planul de învățământ, un complex de cunoștințe, care admite trecerea *dela intuițiuni la abstracțiuni*. Tratarea metodică a unei astfel de unități are să se înceapă cu *anunțarea țintei principale*, care spune elevilor, că *despre ce va fi vorbă*, dând cugetării lor o direcție hotărâtă, excitând așteptarea și interesul lor. După fixarea țintei, mersul lecțiunii în prima sa parte va avea să iă calea : *dela concret la abstract (inductiv)*, iar în a doua parte : *dela abstract la concret (deductiv)*. Învățătorul va avea să conducă pe elevi mai întâi la *intuițiuni clare și complete*, act, care constituie : *apercepțiunea* ; iar după aceea îi va povățui la *formarea de noțiuni clare și precise*, ceea ce se zice : *abstracțiune*. Fiecare din aceste acte principale se poate apoi despica în câte două momente, anume *apercepțiunea* în : *pregătire* (împrospătarea ideilor vechi, prin cari se poate mijloci primirea ideilor nouă) și *predare* (împărtășirea cunoștințelor nouă înseși), iar *abstracțiunea* : în *combinare* (compararea cazurilor cunoscute analoge) și *reasumare* (scoaterea la iveală a elementelor esențiale și așezarea acestora în ordine sistematică). Actul de închiere al tratării metodice al cutărui subiect este : *aplicarea*, care va căută de-a exercită și a întrebuința în mod practic cunoștințele învățate, pentru ca știința elevului să se poată transforma în „*forță de lucru*“. Cea mai corectă și rodnică formă de predare este : *forma genetică-uristică (desvoltătoare-aflătoare)*, la care învățătorul numai conduce, pe când elevii, prin cugetare proprie, au să afle ei înșiși cât mai mult dela sine, în ordinea cerută de mersul lecțiunii, așa după cum făcea odinioară *Dörpfeld**) , care în aplicarea acestei forme a trecut departe peste *Herbart* și *Ziller*. Tot așa proce-

*) *Frid. With. Dörpfeld*, didactician distins, care și-a făcut mari merite prin introducerea ideilor lui *Herbart* în practica școlii populare ; timp de 30 de ani învățător-dirigent de model la Barmen (Germania, cerc. guvernial Düsseldorf), autor pedagogic productiv (*Teoria planului de învățământ*) și practician excelent, † 1893. —

dează și *Dr. Rein*, care consideră și aplică aceea formă efectivă ca *tipul normal a toată predarea*, — chiar și la *materialul luat din sfera cunoștințelor istorice*. —

Educațiunea religioasă. Învățământul religiunii.

Dintre problemele pedagogice, cari îl preocupă pe *Dr. Rein*, *educațiunea religioasă* e o chestie de căpetenie. Primele proiecte ale lui relative la *reforma învățământului religiunii* au apărut deja în edițiile prime ale opului: „*Anii școlari*“. *Rr. Rein* anume zice: „Dacă ținem la faptul, ca școala poporală să fie prin excelență *școală educativă*, atunci studiul religiunii nu va putea să lipsească dintre obiectele de învățământ ale școlii, căci religia ne arată cele mai *înalte valori morale*, la cari trebuie să tindă educațiunea“. Dar *Dr. Rein* voiește, ca religiunea să fie un adevărat mijloc de educațiune, anume: ea să nu se trateze numai ca o cunoștință, ce este numai de a se reproduce, ci eliberată de formalisme, trebuie a-o preface în *o putere vie a inimii elevului*, putere, chemată „de-a cârmui vieța omenească“. Mai de parte *Dr. Rein* e de convingerea, că puternicul efect educativ al religiunii numai așa se va putea validită în educațiunea tinerimii, dacă învățământul propriu al religiunii nu se va începe prea de timpuriu, căci aci, mai mult ca ori unde, precipitațiunea mai mult strică decât folosește. Dreptaceea, învățământul propriu al religiunii, după cel mai nou plan al lui *Dr. Rein*, nu poate avea loc în clasele inferioare, ci numai în cele patru clase superioare ale școlii poporale (dela cl. V—VIII.), și anume: în clasa V.: patriarhii, Moise, regii; în cl. VI.: profetii, vieța lui Isus; în cl. VII.: Isus, apostolii; în cl. VIII.: Pavel, părți din istoria bisericească. Pentru cele 4 cl. inferioare ale școlii germane *Dr. Rein* recomandă următoarele: pentru cl. I.: povești poporale; cl. II.: Robinson; cl. III.: legende din patria cea mai apropiată a elevilor (deci pentru Iena: legende turingiene); cl. IV.:

Niebelungen. Acest material destinat pentru cele 4 cl. inferioare serve totodată și ca pregătire pentru cunoștințele istorice. Procesul de învățământ are să fie cel *istoric-genetic*. După planul mai vechiu al lui *Dr. Rein*, catehismul se poate trata numai după ce înțelegerea aceluia este bine pregătită prin materialul istoric din cl. precedente, anume în cl. a. VIII-a școlii populare. Dar în planul său cel mai nou, *Dr. Rein* omite catehismul din școala popor. proprie cu desăvârșire, iar istoria bisericească mai nouă o transpune în școala de cultivare ulterioară, care (cu timp de învățământ de 2 ani) este supraordonată școlii populare elementare (cu 8 clase).

Educațiunea estetică (artistică) în școală.

Dr. Rein se ocupă cu multă pricepere și interes și de problema *educațiunii estetice* (sau : *artistice*) a tinerimii în școlile de diferite grade. Deja prin anii 80, ca director la seminarul pedag. din Eisenach, a făcut primii pași pentru a reformă metoda desemnului. Iar în anii 90, imediat după ce a apărut lucrarea lui *Lange* : „*Despre educațiunea artistică a tinerimii*“, *Dr. Rein* a fost cel dintâi dintre pedagogi, care a căutat să rezolve această problemă în modul cel mai corespunzător cerințelor moderne. Atât cu graiul viu, cât și prin scrierile sale prețioase, relative la această chestie, a dovedit însemnătatea cea mare a culturii artistice în școală. Deoarece însă unii dintre părținatorii și reprezentanții educațiunii artistice manifestau tendința de a prețui educațiunea estetică peste măsura cuvenită, a-o înălța la rolul de element conducător în cultivarea tinerimii, ba a așeză întreaga educațiune spirituală pe elementul estetic : *Dr. Rein* a fost acela, care și-a ridicat vocea în contra acestei direcțiuni unilaterale. Anume, răzimat pe argumente valoroase, împrumutate din sistemul său pedagogic ingenios, el a demonstrat, că este greșit de-a cere, ca elementul estetic să fie dominant în cultura generală a tinerimii,

ce iese din școalele moderne, ci trebuie să se pretinză mai mult ca totdeauna, să se recunoască și să se valideze *prioritatea și superioritatea elementului etic*, după cum o cere aceasta și principiul treptelor istorico-culturale, care ne dovedește, că în toate timpurile *valorile morale au fost decizătoare atât în viața indivizilor, cât și a popoarelor*. În școala de aplic. a seminarului pedag. din Iena, în spiritul luminat al lui *Dr. Rein* se desfășoră direcția estetică a educațiunii școlare. Anume în anul I. de școală elevii nu învață scrisul, ci *numai desemnul*. El zice: „În punctul acesta urmăm calea arătată de *Pestalozzi*, care a cerut, ca desemnul să premergă scrisului. Această procedură corespunde mai bine atât gradului de dezvoltare psihică a elevilor, cât și principiului treptelor istorico-culturale, care ne spune, că la începutul culturii oamenii mai întâi au desemnat reprezentanțiile lor și numai mai târziu au inventat scrisul, cu scop de-a fixa sunurile vorbirii“. În școala de aplicație a seminarului din Iena elevii învață temeinic nu numai desemnul, după metoda cel mai nou și corect, punându-l în serviciul multor obiecte de învăț., ci ei exercită foarte bine și *modelarea în plastilină* (o materie foarte formabilă, de culoare roșie, care nu murdărește și nu se uscă ca lutul). În fine, în această într-adevăr modernă școală, învățătorii conduc pe elevii mai mărișori și la *aprecierea operelor de artă*. Elevii astfel pregătiți, desigur vor ști cum trebuie să se folosească de aspectele ce li-se oferă în grandioasele galerii de tablouri, cum sunt de ex.: copiile după pictorii celebri, ca *Böcklin*, șcl.

Apreciere sumară.

Dr. Rein, depozitarul ideilor lui *Ziller*, a completat și a dezvoltat mai departe pedagogia și didactica științifică. Și cu toate, că ține credincios la ideile conducătoare ale marilor săi magistrii: *Herbart* și *Ziller*, totuși a desfășurat vederile sale în deplină libertate, așa încât

expunerile sale poartă timbrul originalității și ne prezintă un sistem pedagogic de o înaltă perfecțiune. Indesebi trebuie să relevăm acel merit mare al lui *Dr. Rein*, că *condus de un rafinat simț pentru cerințele timpului de față, s'a nizuț de-a întocmi doctrinele pedagogiei și didacticei herbart-zilleriene în conformitate cu exigențele vieții culturale moderne și a le adaptă pe deplin acestora, fapt, care i-a succes mai bine decât oricui, căci „adevărul pur” și „libertatea în toate” este lozinca cugețării și acțiunilor sale.* *Dr. Rein* a dat Germaniei un plan de organizațiune școlară corespunzător cu păturile sociale de astăzi, plan, care este străbătut de ideea unității și solidarității naționale. Dela *Comenius* (secol XVII.) până astăzi n'a mai construit nime un proiect de organizațiune școlară atât de corect și practic ca *Dr. Rein*. În ceea ce privește scopul educațiunii, combătând și refuzând în mod rezolut direcțiile etice relativiste (evdemoniste), pretinde cu toată stăruința să se țină în vedere: *valorile arătate de etica absolută*, așa încât maximele moralei creștine, să devină în sufletul fiecărui bineeducat niște puteri, cari să-l cârmuiască și povățuiască pe toate căile vieții. Mai departe *Dr. Rein* a perfecționat și *teoria planului de învățământ*, așezându-o încă și mai deplin pe principiul treptelor culturale-istorice, cerând încă și mai pronunțat considerarea *elementului național* în alegerea și aranjarea cunoștințelor, ce se predau în școală și indicând căi încă și mai potrivite pentru *concentrațiunea învățământului*. Apoi în ceea ce privește *metodul* propriu al învățământului, *Dr. Rein* tocmai ca *Pestalozzi*, cere procedări cât se poate *de naturale și mai conforme cu legile desvoltării psihice a elevilor*, și încă ținând seamă de *cele mai nouă rezultate ale cercetărilor psihologice*. Apoi, în opera sa clasică: „*Pedagogia în expunere sistematică*”, a desfășurat foarte frumos și *teoria treptelor formale*, teorie, care în ciuda tuturor atacurilor, ce are să le sufere dela contrarii didacticei herbart-zilleriane, este și va rămânea cea mai psihologică și

sigură procedare metodică. *Dr. Rein* cuprinde și această teorie mai liber, căutând de-a scuti pe învățător de șabloane și a acorda cât mai mult teren individualizării metodei. Și cu toate, că *Dr. Rein* este aderent foarte credincios al doctrinelor lui *Ziller*, totuș el nu se izolează de ideile fecunde ale curentelor pedagogice mai nouă, nu ignorează rezultatele însemnate ale cercetărilor din ultimul deceniu, ci mărturisește sincer, că e gata de a admite orice completări și îmbunătățiri ale teoriei și practicei pedagogice și didactice, fie acelea provenite dela pedologie, dela psihologia-fiziologică cultivată în spiritul lui *Wundt*, fie chiar dela pedagogia și didactica experimentală, inițiată de *Meumann*, *Lay*, șcl. Apoi mai lucrează cu mare însuflețire și stăruință și la promovarea formării învățătorilor populari, anume plecând dela adevărul, că numai pe o cultură generală mai largă și temeinică se poate edifica cultura specială pedagogică a învățătorilor, el pretinde, ca în viitorul cel mai apropiat numai astfel de tineri să se admită în seminarele pedagogice, cari mai înainte au terminat cu succes cursurile cutărei școale reale superioare (cu 6 clase), căci lipsind această pregătire, învățătorimea va suferi grav de consecvențele semidoctismului, ce-i primejduiește progresarea luminată. În fine personalitatea cea nobilă și mare a lui *Dr. Rein* se înalță peste toți pedagogii Germaniei prin o foarte sinceră și profundă iubire față de poporul, al cărui fiu credincios este, precum și prin o interesare intensivă și multilaterală pentru progresul cultural al adoratei sale patrii, pe care ferbinte ar dori să o vază încă și mai cultă, mai puternică, mai glorioasă. Dacă în lena facem o plimbare cătră țarmurii râului Saale, dăm de domiciliul lui *Dr. Rein*, o zidire construită cu multă pricepere și gust, după un plan dat de însuș marele savant, casă situată idilic în dosul unor arbori umbroși. Scutit de sgomotul lumii, aci plăzmuește *Dr. Rein* excelențele sale opere pedagogice, menite de a perfecționa știința pedagogică, de a contribui la reforma educațiunii în spi-

rit modern și mai pe sus de toate la progresul cultural al poporului german, la puterea și mărirea nemului său, care în cecece privește dezvoltarea școalelor și a tuturor așezămintelor pedagogice, pășește în fruntea tuturor celorlalte neamuri civilizate, arătându-le drumul luminos al înaintării corecte. La intrarea camerei de lucru a lui *Dr. Rein*, se poate citi sentința: „*Cel, care din popor s'a născut și pentru binele poporului muncește, vrednic este, ca în mijlocul poporului să trăiască!*”

Incheind, Vă doresc din inimă, ca ideile frumoase ale lui *Dr. Rein* să aflu răsunset viu în sufletele d-voastre, să Vă lumineze calea muncii culturale, dificilă și plină de responsabilitate, ce o îndepliniți pentru binele neamului și bisericii, și să Vă dea îndemnuri spre a face să progreseze și să ajungă de a stă și școlile noastre la înălțimea aceluși nivel, pe care îl cere spiritul vremii moderne.

Arad, în 4/17 septembrie, 1911.

Dr. P. Pipoș, profesor.

INFORMAȚIUNI.

Deputați congresuali. Din alegerile și scrutiniul făcut în duminicile trecute au eșit învingători următorii: În tractul Arad Aurel Petroviciu, director de bancă în Nădlac; în Radna Dr. Alex. Marta, avocat în Lipova; în Giula, Dr. Nicolae Oncu, director de bancă Arad; în Chișineu, Mihai Veliciu, avocat în Chișineu; în Boroșineu, Dr. Teodor Burdan, avocat în Boroșineu; în Buteni, Vasiliu Goldiș, secretar consistorial în Arad, în Hălmagiu, Petru Truța, avocat în Arad.

Candidații învățătorilor, Iosif Moldovan, învățător în Arad și Iuliu Groșorean, învățător în Galsă, au căzut, dar nu numai din cauza forței contrare, ci din neinteresarea unora dintre colegi. Spre ilustrarea afacerii lăsam să urmeze aici împărțirea voturilor în comunele aparținătoare protopopiatului Arad.

In Arad	au întrunit	Moldovan	81	Petrovicu	33	voturi
„ Arad-Gai	„	„	8	„	12	„
„ Budapesta	„	„	8	„	—	„
„ Batania	„	„	4	„	31	„
„ Cicir	„	„	31	„	12	„
„ Cenad	„	„	28	„	16	„
„ Mândruloc	„	„	75	„	1	„
„ Micălaca	„	„	40	„	2	„
„ Nădlac	„	„	20	„	217	„
„ Pecica	„	„	42	„	21	„
„ Sâmbăteni	„	„	70	„	—	„
„ Şeitin	„	„	13	„	193	„
„ Semlac	„	„	21	„	2	„
„ Tornea	„	„	—	„	18	„
de tot			411	„	558	„

Învățătorii au câștigat majoritatea în 9 din cele 14 comune. Mai puține din voturile date am primit în Nădlac, unde avem 4 învățători, și în Şeitin, unde avem 5 învățători.

Tot asemenea am pășit-o și în tractul Şiriei. În Şiria și Co-văsânț, comune cu câte 3 învățători, candidatul nostru n'a primit nici un singur vot. Va se zică și învățătorii au votat în contra învățătorilor!?... „Perirea ta din tine Israile!“

Recunoștința colegelor. Învățătoarele școalelor populare din Statele unite Americane, au început o acțiune solidară întru îmbunătățirea soții lor. Resultatul a fost salutar, că statul le-a arădicat salarele. În fruntea acțiunii a stat domnișoara *Grace Strachan*, învățătoare la școala poporală din *Newyork*, care prin însuflețita ei agitare în interesul afacerii a deobligat pe toate colegele sale din țară. Aceste spre ași arată recunoștința față de ea, s'au angajat să-i creeze prin subscripțiune o zestre de mă itiş de un milion. După primirea urcării de salariu, ele au și început solvirea ratelor, la cari s'au obligat, adunând până acum 120.000 dolari, ceea ce corespunde la mai mult de un milion coroane, zice *Morning Telegraph*.

Un învățător român cerșitor. Un bătrân frânt umblă din sat în sat pe la colegi după milă. Este Teodor Chiș, învățătorul rom. gr. ort. din Tărcăița Bihor. Să plângă, că de când a pe-

țiționat la inspectorul regesc pentru îmbunătățirea salariului — după ce comitetul parohial n'a voit să recurgă după ajutor de stat, iar din al său încă n'a voit să-i întregască salariul —, comuna nu-i mai solvește nici salariul avut. Familia-i moare de foame și așa el s'a văzut silit a lua în spate straița de cersitor. La început nu credeam ochilor și nici cuvintelor acestui pribeag, dar spunându-și numele, ne-am adus aminte de o știre înfiorătoare ctită în foile maghiare, că soția acestui învățător, ruptă de foame, a pornit pe jos din Tărcăița, lângă Vășcău, până la Oradea-mare, spre a se plânge stăpânirii de soarta bătrânului ei soț. Pe drum, se zice, că s'ar fi nutrit cu scoarță de pom. În Oradea a ajuns în mâna poliției, neavând unde să-și plece capul aceasta ființă nefericită. Bătrânul cu lacrimi în ochi a confirmat aceasta veste înfiorătoare. — Dar pentru Dumnezeu, unde consistorul în asemenea cazuri, ce ne dau de rușine neamul și biserica!

Îmbunătățirea sorții învățătorilor. Asociația Reuniunilor învățătoresci din Ungaria a ținut vineri în 8 I. c. o adunare generală foarte agitată în localul vechiu al casei deputaților din Budapesta. Învățători din toate părțile țării, revoltați, că domnii nu țin cont de justele lor pretensiuni ca să fie socotiți în toată privința deopotrivă cu alți funcționari de aceeaș calificatiune și arădați în clasa IX, X și XI de salarizare, s'au întrunit în aceea mare adunare și fiindcă, cu toate promisiunile date, învățătorilor nu li s'a asigurat îmbunătățirea nici în preliminarul anului 1912, după decisiuni furtunoase au primit cu unanimitate moțiunea:

„Adunarea declară, că învățătorii de stat se vor abține pe viitor dela orice activitate culturală extra-scolară, cât timp nu se va efectua votul universal. Nu vor mai înștrui analfabeți, nu vor mai conduce cursuri de repetiție, nu vor mai catehiza pe deținuții din temnițele statului, vor repăși din sânul instituțiilor culturale și sociale, cu unt cuvânt vor opune cea mai mare rezistență tuturor mișcărilor, ai căror suflet erau ei înainte. Pe de altă parte vor lupta din reputeri pentru introducerea sufragiului universal, egal, secret și după comune, pentru că numai dela acesta pot aștepta îmbunătățirea sorții lor măștere“.

Prezidenții despărțămintelor, acum după ce trecurăm peste toate conferințele de toamnă, sunt rugați a nu întârzia cu rapoartele, ajustate conform dispozițiilor din cercularul general.

Anunț. Cu învoirea d-lui profesor Dr. Petru Pipoș, interesanta și foarte valoroasa disertațiune, predată în adunarea generală, despre *Dr. W. Rein* și activitatea sa pedagogică, a apărut și în broșură în edițiunea reuniunii noastre, cu scop de a o răspândi în cerc cât de estins, ca să curioască toți învățătorii minunata activitate de un sfert de secol a marelui savant Dr. W. Rein, celebrul profesor de științele pedagogice la universitatea din Iena. Se poate comanda dela librăria diecezană și prezidiul reuniunii cu pretul de 50 fil.

Bilete de călătorie cu preț redus. Cei ce doresc a se folosi de acest favor și pentru anul 1912 se nu uite a înainta rugare în acest merit inspectoratului regesc, încă în decursul lunii decembrie. La rugare să se adreseze cărticica cu posa și timbru de 2 coroane.

Despărțământul Buteni. Conferința de toamnă s'au ținut-o Luni în 13 Noembrie învățătorii din tractul pprezb. Buteni, în școala învățătorului Ilarie Versigan din Bârsa.

Membrii s'au adunat aproape în număr complet, fiind de față 36 inși, iar cei absenți s'au motivat absența.

După chemarea Duhului sf. s'a ascultat prelegerea în școala susnumită, apoi s'au citit 2 disertațiuni frumoase a membrilor Gheorge Precupaș și Liviu Dublea, cea dintâi fiind lucrată cu multă pricepere, s'a hotărât să fie înaintată com. central spre a fi suscepută în programa ad. generale.

Luându-să apoi la desbatere cercularul com. central, învățătorii să ocupă de el cu viu interes, iar lucrările, cari pretind o meditare mai aprofundată, să încredințează diferitelor comisii, cari însărcinează prezidiul a le convoca la timpul său în conf. extraordinară spre a le rezolva conștient.

Învățătorii au dat dovadă și de simțul de recunoștință față de cei binemeritați când din modestele lor puteri au adunat suma de 21 cor. 10 f. pentru bustul lui Barițiu și Eminescu.

Purcezându-să la încassarea taxelor de membru și abonament pentru Org. Reun. a încurs de tot 55 c. A fost totodată rugat cassarul tractual, cât și cel general a să îngrije, ca cu ocaziunea adunărilor să fie la îndemână conșpect exact despre datoriși. Opul ce intenționează a-l eda vrednicul dascăl I. Moldovan, îl abonează 28 inși și îl așteaptă cu nerăbdare.

A fost rugat P. On. D. adm. pprezb. a ne câștigă deslușiri dela Ven. konz. că oare suntem noi îndreptățiți a ne abate dela orarul nou și a ni-l întocmi conform cerințelor locale, — firește păstrând neștirbit nrul de oare. Locul și timpul proximei adunări să decide să fie comuna Șilindia cu ocaziunea examenului final — i. b.

† **Anuța Maris** născ. **Todan**, adorata soție a vrednicului nostru coleg *Teodor Maris* învățător în Giula-germană, Sâmbătă în 9 dec. a. c., după un morb scurt, dar grav, a trecut la cele eterne, lăsând pe îngerașul seu *Marius* și pe iubitul ei soț în greu doliu. — Ne alăturăm și noi la durerea lor, rugând pe Dumnezeu să-i recompenseze și mângăie pentru ireperabila pierdere, iar răposatei să-i facă parte de fericirea cea vecinică !

Solvirea taxelor. Abonament : Zenovie Vesa 22 cor. Alexiu Turic 17 cor., Simeon Crăciunescu, Niș. Bâr câte 15 cor., Dimitrie Ciobota 12 cor., Aurel Guiu 14 cor., Anghela Țapoș și Trifon Dascal câte 10 cor., Nicolae Cristea 8 cor., Georgiu Frugea, Dim. Jurma, Sidonia Voda, Pavel Ageu, Petru Cociu, Aurelia Jorz, George Precupaș, Teodor Laza, Nicodim Neagota, Ioan Ghebeleş, Sim. Neamțu, Nicolae Dima, Petru Binchiciu, Ioan Furdian, Aug. Hamsea, Prof. Givulescu și Mihai Mihuț câte 5 cor. Teodosiu Rafila 4 cor, Traian Givulescu, Radna 60 fil.

In taxa de membru : Zenovie Vesa și Nic. Bâr câte 6 cor., Sim. Crăciunescu 4 cor., Alexiu Turic, Mihai Mihuț, Dimitrie Ciobota, Nicodim Neagota, Aurel Guiu, Anghela Țapoș, Dimitrie Jurma, Sidonia Voda, Teodosiu Rafila, Pavel Ageu, Petru Cociu, Ecaterina Dascal, Georgiu Precupaș, Simeon Neamțu, Sima Bârlea, Nicolae Dima. Protasiu Givulescu și Georgiu Frugea câte 2 cor. Traian Givulescu, Radna 1 cor. 40 fil.

Pentru diplomă : Teodor Jurma 2 cor.

Pentru busturile Eminescu-Bariț, în despărțământul Buteniu s'a colectat 21 cor. 10 fil.

Bibliografie.

„*Flacăra*“. La București apare de vr'o 5 săptămâni o importantă revistă literară și culturală „*Flacăra*“, sub conducerea domnului Const. Banu, un bărbat de înaltă cultură.

Aceasta revistă, care apare în fiecare sâmbătă și al cărei abonament costă pentru românii din Ungaria numai 8 cor. pe an, publică bucăți de proză și versuri scrise de cei mai de seamă scriitori atât din România cât și din Ardeal.

Indemnăm sincer pe toți cititorii noștri să se aboneze la această „*Flacără*” răspânditoare de lumină curată. I. S.

Poșta redacției.

St. F. Î... La întrebarea, că ce zicem de apelul „Tribunei” cătră preoți și învățători, răspundem:

Ne mirăm! — În congrese și sinoade nu sunt buni învățătorii. Dar să-i facem serviții „Tribunei” și să ne revoltăm în contra „Poporului Român” suntem buni?

Președintele reuniunii noastre, care, după cum bine știți, s'a rugat să nu-l expuneți prin candidare de deputat congressional la eventualități neprevăzute, pentru păcatul, că la insistența voastră a primit candidarea: este calomniat în „Tribuna”.

„Tribuna”, care dela înființarea ei întotdeauna a luptat la alegerea de deputați congressionali și sinodali contra candidațiilor noștri, a rămas consecventă în atitudinea ei și la alegerile din urmă, cu toate, că spre a ne câștiga pe partea ei în lupta ce o duce contra partidului național român, a constatat însăși, în mai multe rânduri, lipsa dascălilor în congrese și sinoade.

Luptă contra noastră! Și acum cere dela noi să scoatem „Poporul Român” din casele poporului, c'o omoară.

Apoi „Românul” și „Poporul Român”, foile partidului național român ce apar în Arad, cari nu numai n'au pus contra candidați unde au candidat învățătorii, ci s'a aliat la candidările noastre și ne-au sprijinit cu bunăvoință, merită o asemenea răsplată dela dascăli?

Să ne deschidem ochii!!

Nu-i adevăr. 1. Sunt cei mai inofensivi... 2. Acum 6 ani tot așa au făcut, cu toate că iam rugat... 3. Nu pot face nimic în comuna lor, dovadă, că n'au făcut nici când erau cu noi. 4. Acum, ca să se poată lăuda, că și ei pot face ceva, s'au alăturat celor ce pot face în contra învățătorilor. 5. După Dr. Rein, cauza este *semi-docticismul!*

D. Iuliu Lazar. Beiuș. Credeam că abonați dela anul nou 1912. Am făcut dispoziție să se expedeze numerii începând dela Ianuarie, 1911.

Silvia Nădăban. Socodor. Corespondința se va supune aprecierii comitetului.

Petru Russu. Ioan Chebeleș a rămas din greșală. Privitor la Petru Lupaș am făcut întrebare la casă. În numărul viitor vom rectifica.